

Nieuw licht op het oriënteringsvermogen van de postduif

Rob Gerretsen

Er is in de loop der jaren al zo veel geschreven over het oriënteringsvermogen van onze postduiven, dat het bijna onmogelijk is om nog met iets voor de dag te komen, dat nog niet eerder door iemand beschreven is. Toch is er een zeer goede reden waarom ik iets naar voren wil brengen, dat naar ik hoop meer inzicht en begrip zal kunnen gaan brengen bij de zeer vele duivenliefhebbers, waar ik er zelf één van ben.

Dit zal een eerste voorzichtige poging zijn om geheel nieuwe gezichtspunten aan te dragen, die kunnen leiden tot een verruiming van ons denken met betrekking tot de gedragingen van postduiven. Ik hoop van harte dat er mensen zullen zijn, die deze gedachten serieus nemen en zo een weg inslaan, die van belang zal zijn voor de duivensport in de toekomst. De reden voor het schrijven van dit artikel is dat het mij al lange tijd meer en meer gaat benauwen, dat er alleen nog maar materialistisch gedacht kan worden over de gedragingen van de duiven. Zelfs het wonderbaarlijke oriënteringsvermogen probeert men al jaren, tot in het absurde toe, materialistisch te verklaren. Allerlei wetenschappers hebben zich er reeds mee beziggehouden en vaak zeer verdienstelijk werk verricht. Toch moeten wij zeer voorzichtig zijn met het trekken van conclusies uit deze onderzoeken. Tot nog toe, alle onderzoeken ten spijt, is het mysterie van het oriënteringsvermogen niet opgelost en aangezien de gehele postduivensport draait om dit bijzondere vermogen, wil ik proberen wegen aan te geven die ons meer inzicht kunnen verschaffen.

De geesteswetenschap

Dat ik dit kan doen, heb ik te danken aan dr. Rudolf Steiner, een veelzijdige Oostenrijks geleerde, die leefde van 1861 tot 1925. Door kennis te nemen van zijn enorme levenswerk, de antroposofie, ook wel geesteswetenschap genoemd, is het voor ons gewone men-

Rudolf Steiner, een veelzijdige Oostenrijks geleerde, die leefde van 1861 tot 1925. Opname uit 1916.
Foto: O. Rietmann.

sen mogelijk om inzicht te krijgen in de allerdiepste geheimen van ons bestaan. Door uitzonderlijk hoog begaafde geestelijke vermogens was Rudolf Steiner in staat om ons mededelingen te doen uit een andere wereld, de wereld van de geest, ook wel de goddelijke wereld genoemd. Hij laat ons weten dat er achter onze fysiek-zintuigelijke wereld, een niet voor onze gewone zintuigen waarneembare wereld bestaat van waaruit al het leven voortkomt en dat deze wereld net zo reëel is als de voor ons zichtbare stoffelijke wereld. Hij beschrijft zijn bovenzinnelijke waarnemingen zó, dat ze voor het gewone bewustzijn toegankelijk worden. Het zijn onderzoeken, die uitgaan boven wat het aan de zintuigen gebonden intellect begrijpen kan. Toch wordt niets beweerd, dat niet met een onbevangen denken en een gezonde waarheidszin door een ieder, die deze menselijke vermogens gebruiken wil, begrepen kan worden.

Géén geloof

In géén geval gaat het om een geloven. Voor het gewone bewustzijn van alledag hebben zij dus aanvankelijk de waarde van een hypothese. Als zodanig bewijzen zij hun nut in praktijk en onderzoek. Men denke hier bijvoorbeeld aan de biologisch dynamische landbouw, de geneeskunde, het onderwijs (Vrije Scholen) en wetenschappelijk onderzoek.

Maar gaat men met deze denkbeelden om, dan blijkt inderdaad na enige tijd dat zij bevruchtend werken op het eigen begripsver-

mogen en dat zij een creatief denken opwekken. De tegenwerping dat men iets zou suggereren ligt voor de hand, maar die heeft geen waarde zolang zij niet gebaseerd is op eigen ervaring op het desbetreffende gebied. Voor de wijze van inzicht verwerven die ten grondslag ligt aan de uitspraken van Rudolf Steiner is dus de geestelijke natuur der dingen 'aanschouwbaar'. Aanschouwen, waarnemen, draagt voor de inhoud als zodanig zelf het bewijs in zich. Voor degene, die deze soort van kennisverwerving niet beheerst, en dat is immers als regel het geval, zijn de mededelingen in de aangegeven zin bruikbaar.

Materialisme

Ons denken en gevoelsleven zijn vandaag de dag zo doortrokken van het materialisme dat erg veel mensen moeite zullen hebben om een onderwerp als dit serieus te nemen en het onbevooroordeeld in zich op te nemen en er alleen maar eens in eerste instantie een tijd mee rond te lopen. Onze intellectuele vorming — om niet te zeggen misvorming — heeft de ons alle bekende verbazingwekkende technische vooruitgang mogelijk gemaakt, maar zij vormt een belemmering voor een werkelijk kennen van de wereld. Gewend als wij zijn, van de basisschool af, als biologen, als scheikundigen of als wiskundigen te denken, valt het ons erg moeilijk zonder vooroordeel andere gebieden dan die waar men tellen, meten, wegen kan, te betreden. Verkla-

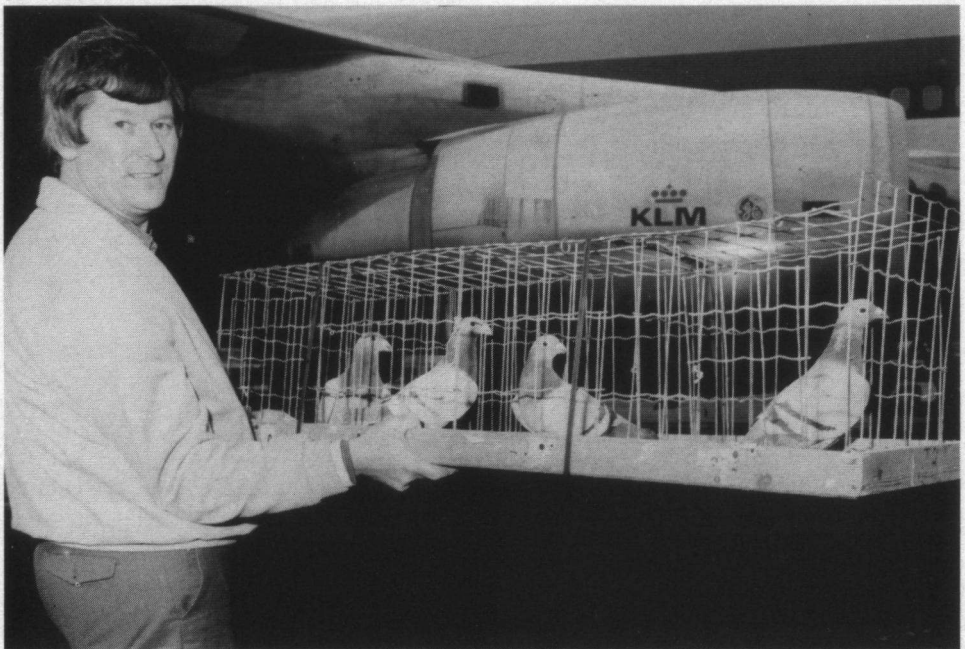
ren dat deze voor onze zintuigen ontoegankelijke gebieden niet bestaan, betekent een even ongefundeerd credo als het tegenovergestelde blinde geloof. De westerse mens in zijn tegenwoordige bewustzijnstoestand heeft zich afgewend van een geloof in een bovenzinnelijke wereld, omdat hij meende dat slechts wat onze fysieke zintuigen kunnen waarnemen nauwkeurig kan worden bestudeerd. Daarbij is hij echter vergeten dat het aanwenden van het denken bij het waarnemen van de wereld om ons heen al betekent dat men het waarnemingsgebied verlaat. Als hij voor zichzelf consequent wil blijven, zou hij zich tot zijn waarnemingen moeten beperken zonder het denken erbij te betrekken. En toch kan het denken, dat met de zintuigen niet waarneembaar is, nauwkeurig worden bestudeerd, namelijk door het denken zelf.

Helderziendheid

Nu leert de geesteswetenschap van Rudolf Steiner ons dat in vroeger tijden de mensheid nog bepaalde geestelijke organen (dus niet stoffelijk) bezat om de bovenzinnelijke wereld waar te nemen. In de loop der ontwikkeling is deze zogenaamde helderziendheid verloren gegaan, althans bij de mensen en wel met een speciale bedoeling.

Dieren leven echter met hun bewustzijn nog volledig in deze andere wereld. Bij de duif is dit vermogen op een zeer bijzondere wijze aangelegd in vroeger tijden. Het is ook niet

In het licht van de vermelde gegevens krijgen allerlei onderzoeken aangaande het oriënteringsvermogen bij postduiven een geheel nieuwe betekenis.

zomaar, dat de duif door de eeuwen heen altijd gezien is als Heilige Vogel. In zeer veel culturen heeft de duif altijd een zeer bijzondere plaats ingenomen, als boodschapper van de Goden en dit hangt samen met de grote geheimen van ons bestaan. De zogenaamde helderziendheid ondergaan de dieren op een droomachtige manier. Zo was het vroeger ook bij de mensen, maar door de ontwikkeling van ons bewustzijn is dit volledig verdwenen. De aanleg is bij ons mensen echter niet verdwenen, alleen moeten deze vermogens opnieuw geschoold worden op een manier voortkomend uit onze huidige bewustzijn en dan zo dat we de bovenzinnelijke wereld niet meer droomachtig waarnemen, maar even exact als wij nu onze fysiek-zintuiglijke wereld waarnemen. Rudolf Steiner bezat dit vermogen in hoge mate en heeft ook wegen aangegeven hoe wij die nieuwe manier van zien kunnen ontwikkelen, om in de toekomst niet ten onder te gaan aan het eenzijdige wereldbeeld van deze tijd, waar geen plaats meer schijnt te zijn voor de spirituele wereld, met alle catastrofale gevolgen van dien, waar wij nu al midden in zitten. Een ieder is vrij om kennis te nemen van het zeer omvangrijke levenswerk van Rudolf Steiner en het is in dit verhaal niet op zijn plaats om hier verder op in te gaan.

De wereld van de levenskrachten

Het wonderlijke is eigenlijk dat, voor wat de postduivenliefhebbers betreft, de duif zelf een beroep op ons doet, met het raadsel dat het in zich bergt, om ernst te maken met het bestuderen van de wereld van de levenskrachten, ook wel vormkrachten of etherische krachten genoemd, want dit is namelijk de wereld van waaruit de duif zijn weg naar huis vindt, met een innerlijk geestelijk orgaan (dus niet te vinden in het fysieke lichaam van de duif, wel er nauw mee samenwerkend). Wanneer Rudolf Steiner ons dan mededeelt dat de aarde omgeven is door een gebied van de levenskrachten en dat die bovenzinnelijke wereld waargenomen wordt door de dieren, dan gaan wij langzaam iets begrijpen van hoe en waarom de duif zijn weg naar huis terugvindt.

Het is voor ons vandaag de dag zeer moeilijk om een voorstelling te maken van dit gebied van de etherische krachten, waar geen ruimte en tijd bestaat, zoals wij dat hier in onze stoffelijke wereld gewend zijn. Het dier beleeft de wereld dan ook op een totaal andere manier dan de mens en hier zouden wij wel eens vaker bij stil mogen staan wanneer wij met ze omgaan.

Deze krachten zonder welke geen leven bestaat, mogen niet verward worden met de

hypothetische levenskracht waarover de wetenschap van de 19e eeuw sprak en die slechts een fictie was, bestemd om een sluler te leggen over iets wat men niet kende. Zij hebben ook niets te maken met de hypothetische ether van de fysici. Deze etherische of vormende krachten vormen voor elk levend wezen een soort tweede lichaam, het etherlichaam, nauw verbonden met het fysieke lichaam. Rudolf Steiner heeft er vele malen op gewezen dat wij ook de aarde moeten zien als een levend organisme, dus ook met een etherlichaam. Vreemd is het dan ook niet dat vroeger in alle culturen altijd gesproken werd over Moeder Aarde, een levend wezen en dat als zodanig behandeld werd. Men zou gemakkelijk kunnen tegenwerpen dat niemand dit etherlichaam ooit heeft gezien. Daar kan men tegen inbrengen, dat ook niemand electriciteit, magnetisme of de zwaartekracht heeft gezien, krachten die wij alleen door hun uitwerking kennen. Op de zelfde wijze kan ieder zich rekenschap geven van het bestaan van de etherische krachten, door hun uitwerking. De tegenwerking van het niet zichtbaar zijn is dus niet meer waard dan die welke een kleurenblinde zou maken ten opzichte van het bestaan van de kleuren. Maar terwijl de kleurenblinde zijn gehele leven kleurenblind zal blijven, bestaat in ieder mens in kiem een geestesoog, dat hij kan ontwikkelen, zodat hij de etherische krachten zal kunnen waarnemen en in hun kleinste details beschrijven.

Invloeden op het oriënteringsvermogen

Door het helderziende vermogen van de duif staat ze in principe voortdurend in verbinding met de haar vertrouwde omgeving. De helderziendheid bij de duif kan wel door allerlei invloeden verstoord worden, bovendien is het vermogen van de duif om de helderziendheid functioneel te maken, gebonden aan een maximale afstand, die vaak per duif kan verschillen al naar gelang hoe hoog het vermogen ontwikkeld is, want dit is niet voor alle duiven gelijk. Dit in tegenstelling tot veel andere vogels van zeer klein tot groot, die zonder problemen 10.000 km afleggen op hun jaarlijkse grote trektochten. Bij de postduiven moeten wij toch wel onder de 1500 km blijven.

Er is veel overeenkomst tussen de vogeltek en het naar huis komen van postduiven, aangezien alle dieren, dus niet alleen vogels, gebruik maken van de stromingen van de etherkrachten.

Toch nemen de duiven een heel aparte plaats in. De etherstromingen rond de aarde worden door allerlei oorzaken beïnvloed. De grootste invloed heeft de zon. In de herfst/wintertijd stromen deze krachten voornamelijk van

noord naar zuid en in het voorjaar en in de zomer van zuid naar noord. Het zou in dit bekende artikel te ver voeren om hier dieper op in te gaan. Naast de zon zijn er nog tal van factoren die van invloed zijn op deze stromingen, onder andere de werking van andere planeten, meteoren, het magnetisch veld rond de aarde, onweer, wolkvorming, radargolven, rivieren, kustlijnen, zeeën, gebergtes, electriciteit, atoomproeven en allerlei andere invloeden, veroorzaakt door menselijk ingrijpen in de natuur. Al komt het oriënteringsvermogen in eerste instantie tot stand door de helderziendheid, dit neemt niet weg dat de duif het gehele lichaam gebruikt en dus ook de ogen. Wanneer je tijdens de vlucht de ogen bedekt met zeer donkere of matte lenzen, dan zullen ze niet op het hok landen, maar wel in de nabije omgeving. Verder moet de duif in goede conditie zijn om een harmonische samenwerking te verzekeren van het fysieke lichaam en het helderziende vermogen. Het bijzondere van het vermogen is dat het eerst opgewekt en geoefend moet worden, om het daarna goed te laten functioneren op lange afstanden. Dit geldt alleen voor de duif, wanneer deze echt als postduif gebruikt moet worden en staat natuurlijk geheel los van de jaarlijkse trek, die vele diersoorten ondernemen.

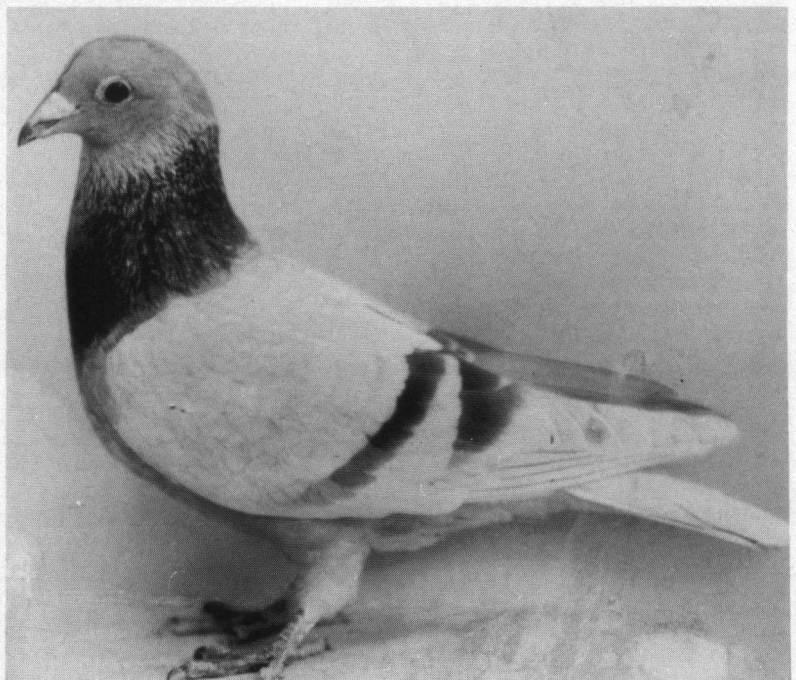
Studie en toekomstmogelijkheden

Wij hebben nu enig licht geworpen op de oor-

sprong van het zich oriënteren en in welk gebied wij dit moeten zoeken. Nu gaat het er echter om dat wijzelf inzicht gaan krijgen in dit gebied om zó onze duiven optimaal te kunnen gaan begeleiden. Hier ligt dan ook een enorm gebied dat verder bestudeerd moet worden, met behulp van de zogenaamde geografie van de etherische vormkrachten.

Dr. Guenther Wachsmuth heeft wat dit betreft baanbrekend werk verricht in zijn boeken over dit onderwerp. Dit vergt een omvangrijke studie, zowel natuurwetenschappelijk als geesteswetenschappelijk, wat er toe kan leiden dat wij voorzichtiger zullen zijn met het opstellen van vluchtprogramma's en bepaalde lossingen en zogenaamde rampvluchten tot een minimum beperken en dit in ons aller belang, zowel voor de duiven als de liefhebbers. Laten wij ook hopen dat wij in de toekomst meer te weten komen over de belevingswereld van de duif, dat met behulp van de geesteswetenschap zeker mogelijk is. Wij moeten altijd voor ogen houden, dat wij de duif nooit kunnen vragen of ze het wel prettig vindt al dat gereis en dat wij er geen enkele weet van hebben wat er in zo'n dier omgaat en wat wij haar aandoen.

In het licht van bovenstaande gegevens krijgen allerlei onderzoeken aangaande het oriënteringsvermogen bij postduiven een geheel nieuwe betekenis en zullen, indien rekening wordt gehouden met het gebied van de

Nieuw licht in het oriënteringsvermogen van de postduif.

Wordt de postduivensport minder aantrekkelijk nu wij ons een beeld kunnen vormen over de werkelijkheid?

etherische vormkrachten, zeer veel in waarde toenemen. Ze kunnen elkaar aanvullen tot één geheel om zo tot een juist beeld te komen van de werkelijkheid. Het is zeker niet zo dat, nu wij dit weten, de postduivensport minder aantrekkelijk zou worden. Vaak hoor je zeggen: als het geheim van het oriënteringsvermogen opgelost wordt, dan is het gedaan met onze sport. Integendeel, wanneer wij kennis gaan nemen van dit zo interessante gebied komen wij tot een nog grotere bewondering voor zowel de duif als al het andere leven op aarde en kunnen wij onze duiven met nog meer zorg omgeven, omdat wij dan werkelijk weten wat wij doen.

Voorwaarde

Tot slot wil ik nog opmerken dat het wel noodzakelijk is om eerst terdege kennis te nemen van enkele fundamentele basiswerken van Rudolf Steiner om met deze voor vele mensen nieuwe visie enigszins uit de voeten

te kunnen komen. Verzuimt men dit, dan kan dit artikel al gauw de indruk wekken als zijnde niets met de alledaagse werkelijkheid van doen te hebben en gezien worden als wéér een van de zovele visies die er al gegeven zijn op dit fenomeen, om het daarna naast zich neer te leggen en er niet verder op in te gaan. De anthroposofie gaat uit van het respecteren van de vrijheid van denken. Daarom heeft Rudolf Steiner herhaaldelijk gezegd dat hij niet vroeg om geloofd te worden, maar integendeel om geverifieerd te worden. Ik kan er aan toevoegen — zestig jaar na zijn dood — dat elke keer dat een verificatie mogelijk was, zijn uitspraken juist bleken te zijn en zeer vruchtbaar voor de praktijk van alledag. Ik hoop dan ook dat ik naar aanleiding van dit artikel in contact kan komen met mensen die gezamenlijk aan dit onderwerp verder willen werken om zo de duiven in de toekomst van dienst te kunnen zijn. Dit bescheiden artikel was een eerste poging daartoe.

■ Rob Gerretsen, Van Bleiswijkstraat 161, 2582 LC Den Haag.

LITTERATUUR:

- Bockemühl, J. (1977): Erscheinungsformen des Ätherischen. Stuttgart.
 Hemleben, J. (1970): Rudolf Steiner, Antwoord op de toekomst. Rotterdam.
 Hemleben, J. (1972): Biologie en Christendom, een nieuwe kijk op de evolutie. Zeist.
 Jenny, H. (1926): Der Vogelzug und die ätherischen Strome. Dornach.
 Julius, F.H. (1977): Dier tussen mens en kosmos. Zeist.
 Kipp, F. (1982): Über den Vogelzug. Stuttgart.
 König, K. (1972): Bruder Tier. Stuttgart.
 Poppelbaum, H. (1973): Mens en dier. Zeist.
 Poppelbaum, H. (1954): Tierwesenkunde. Dornach.
 Röhl, A. (1975): Geflügelte über uns. Stuttgart.
 Schmidt-Koenig, K. (1980): Das Rätsel des Vogelzugs. Hamburg.
 Spruyt, C.A.M. (1950): De Postduif van A tot Z. Den Haag.
 Steiner, R. (1980): Wetenschap van de geheimen der ziel. Zeist.
 Steiner, R. (1980): Hoe verkrijgt men bewustzijn op hogere gebieden. Zeist.
 Steiner, R. (1983): Het leven van mens en aarde. Zeist.
 Wachsmuth, G. (1926): Die Ätherischen Bildekräfte in Kosmos, Erde und Mensch. Dornach.
 Wachsmuth, G. (1927): Die Ätherische Welt in Wissenschaft, Kunst und Religion. Dornach.